

A gimnáziumi kápolna oltára (MÉM MDK Magyar Építészeti Múzeum)
Fent előcsarnok (Thaler Tamás felvétele)

Két szint belmagasságú, mint a tornaterem, keleti végén található a barokk színházakra jellemző, dobozszerű színpadtér, amely nagyon jól illik egy neobarokk épülethez, bár nem praktikus (nem véletlen, hogy később átalakították). Az archív fényképeken láthatjuk, hogy a díszterem keleti fala igen tetszetős, gipszstukkós dekorációt kapott. A színpadnyí-

lás fölötti falfelületen, kosáríves mezőben egy hegedű és egy lant látható, kis baldachin alatt, körülötte a mezőben virágos-indás, tekergető ornamentika fedezhető fel. A színpad még kagylós kialakítású sűgőlyukat is kapott, hímzett bársonyfüggönnyel rendelkezett. Mellette a sík falfelületet lizénák tagolják, melyeken ismét megjelenik a kis köté-

Jobbra a kápolna stukkódíszzei; balra oszlopfeje a díszteremben (a szerző felvételei)

benne vitézkötéssel és rózsákkal. A jobb használhatóság érdekében a színpadot egy körülbelül három méter széles proszcéniummal bővítették, mivel a doboztérből nehezen jön ki a hang, és kevésbé lehet belátni. Megnagyobbított szélein barokkos spanyolfalak szűkítik a teret, melyek stílusukban igazán jól illenek ide, de sajnos nagyrészt eltakarják a keleti falon látható ornamentikát.

A terem nyugati végén nagy méretű karzatot láthatunk, melyet a második emeleti folyosókról lehet megközelíteni. Padlózata a színpad irányába lejt, így jó beláthatást biztosítana, ám a terem három igen nagy méretű kristálycsillárja takarja a színpadot. (Kis tervezési hiba, ettől függetlenül a karzat koncertek idején jól használható.) A tömör korlát tetején gipszből öntött fonott kosárcák állnak, virágokkal, frontját pedig rózsás vitézkötés díszíti. A karzatot ión fejezetes, vitézkötéssel és rózsákkal dekorált, négyzetes pillérek támasztják alá, aljának mennyezete pedig kazettás. Alatta kis vetítőhelyiség kapott helyet, mely a mai napig használatos, így a díszterem moziként is funkcionál.

A teremben a legszebb díszítést a két oldalsó fal, illetve a mennyezet kapta. Az északi falon öt egyenes záródású, és fölöttük öt lunetta ablak nyílik. (Már említettük, hogy az északi

homlokzat legintenzívebb dekorációja ezekhez az ablakokhoz tartozik.) A déli oldalon három ajtó látható, közöttük két vakajtóval, hogy a ritmusuk egyenletes legyen, fölöttük pedig öt páholy került kialakításra. A lunetta ablakok és a páholyok fiókdongákkal csatlakoznak a kosáríves dongaboltozathoz. A terem mindkét oldalán pilaszterek állnak a nyílások között, melyeket ismét köténykével, vitézkötéssel és rózsákkal dekoráltak. A déli falon nyíló ajtók szemöldökén visszaköszön az akantuszlevelekkel díszített zárókő, az emeleti páholyok erkélyének volutás és rózsás konzoljai fogják közre. Az erkély alján fénysugárra emlékeztető motívumokat láthatunk. A két közbülső vakajtó dekorációja teljesen megegyezik az ajtókéval. A páholyok tömör korlátját tekergető indák és virágok díszítik, szemöldöküket apró virág, a fiókdonga mennyezetén pedig réz ráccsal ellátott szellőző nyílik. A szomszédos fiókdongákat bonyolult vonalvezetésű szalagos ornamentika köti össze, mely a mennyezeti, a csillárok között helyet foglaló tükrömotívumokat keretezi. A már a karzat kapcsán említett csillárok tovább fokozzák a terem barokk jellegét. Mind harminchat lángú, díszek elsőrendű csiszolt üvegkristályból készültek Wälder tervei alapján, Feledy Sándor csillárgyárában, a dekoratív falikarokkal együtt.¹⁸⁵

Az előcsarnok és enteriőrreszletek (Thaler Tamás felvételei)

Kápolna (Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium)

Az utolsó leírásra kerülő, ám nem kevésbé impozáns terem a harmadik emeleten elhelyezkedő kápolna. Ez ma második színházteremként vagy díszteremként funkcionál, új kápolna a magasföldszinten került kialakításra. Nagyobb ünnepeken, illetve évfolyammisék alkalmával a templomot használják. A kápolna csak egy szint belmagasságú, tükörboltozatos, gipsz dekorációja még intenzívebb, mint a díszterem esetében láttuk, mivel ez nem két, hanem három szín használatára komponált. Keleti falán, egy sekély fülképen helyezkedett el a Szent Imre herceget és az öt oktató Szent Gellértet ábrázoló oltár, melyen az épület dekorációját idéző, faragott és aranyozott elemek sorakoztak. Az oltárt ugyan az államosítás után eltávolították, maga a festmény csodával határos módon megmenekült, és ma eredeti helyén látható. Az oltárt a keleti falon elhelyezett, izgalmas kialakítású pilaszterek

A magasföldszint előtere (Thaler Tamás felvétele)

Balra díszrács, (Thaler Tamás felvétele); jobbra a gimnázium díszkulcsa (Thaler Tamás, Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium)

fogják közre, melyeknek ciszterci címeres fejezete alatt virágfüzérékből kialakított ovális mező látható, a törzsön vitézkövéssel. A keleti oldalon nyílik egy ajtó, illetve látható egy vakajtó is, ezek faragott szárnya és aranyozott díszítése igazán elegáns. (A vakajtó csak a szimmetria kedvéért került ide, mögötte ugyanis a liftakna található.) A szemközti, tehát nyugati fal kialakítása nagyjából megegyezett a keletivel, tehát négy pilaszter húzódott rajta, de itt csak az oltárral szemben nyílt ajtó, melynek dekorációja ugyanolyan geometrizáló és aranyozott volt, mint a túloldalié. A teremnek ezen a végén ma egy nagy méretű színpad látható, az eredeti ajtószárnyak pedig eltűntek.

A déli oldalon három egyenes záródású ajtó nyílik, közöttük a már ismertetett pilaszterekkel, és vakajtók helyett nagy méretű keretekkel. Az ajtók szárnyai ismét geometrizáló és aranyozott faragást kaptak. A nyílások érdekessége, hogy fölöttük nagy méretű díszíttelen falsíkot látunk, és csak e fölött jelenik meg az ajtók oromszatra emlékeztető szemöldökpárkánya. Mellette nagy méretű voluták, a frízben indákkal körülvett ovális mező látható, két oldalán dekoratív réz rácsos szellőzővel. A voluták fölött szalagos-rózsás füzérek futnak a barokkos geiszonig, melynek közepét akantuszlevelek díszítik. Ugyanilyen oromszatszerű párkány jelenik meg az ajtók és a pilaszterek között elhelyezkedő üres keretek fölött is.

Az északi oldalon nyíló, egyenes záródású ablakok esetében igen hasonló megoldással találkozunk. Ezek között is megtalálhatók a már ismert pilaszterek, és fölöttük az imént ismertetett, oromszatszerű szemöldökpárkány tűnik fel. Alattuk láthatók a terem fűtésére szolgáló radiátorok, melyek itt is impozáns takarót kaptak. Kicsit különböznek az épület többi termében látottaktól, több rajtuk a klasszicizáló elem, de ezeken is tekerő levelekből álló réz rács van. (Az egész kápolnában valamivel több klasszicizáló késő barokk elemmel találkozhatunk, mint a gimnázium többi termében.) A mennyezet kialakítása is dekoratív, barokkos keret köti össze egymással a fiókdongákat, melyekben szemöldökpárkánnyal is ellátott, vakablakra emlékeztető ovális elemek is helyet kaptak.

Fent a díszterem mennyezete, lent az egyik folyosó (a szerző felvételei)

SZENT IMRE-PLÉBÁNIAEMLŐ, 1937
(BUDAPEST XI., VILLÁNYI ÚT 27.)

A 20. század elején dinamikusan fejlődő, népességében egyre növekvő Lágymányos és Kelenföld katolikus lakói nem voltak könnyű helyzetben. A tabáni plébániához tartoztak, mivel annál közelebb nem volt egy katolikus templom sem. 1907-ben, Szent Imre herceg születésének kilencszázadik évfordulóján felmerült egy Kelenföld–Lágymányos térségben építendő egyház gondolata, de nem sikerült hozzá elegendő adományt gyűjteni, így az ötlet nem valósult meg. 1913-ban a főváros újra foglalkozott az igénnyel, Kelenföld városrendezési elképzeléseibe be is került az új templom, de végül ismét nem sikerült megvalósítani.¹⁸⁶ 1914-ben a ciszterci rend pályázatot írt ki templom, főgimnázium és rendház tervezésére, melyet Györgyi Dénes nyert meg, mint azt a gimnázium történetével kapcsolatban már említettük. Az általa tervezett templom az első világháború kitörése miatt nem épülhetett meg.¹⁸⁷

Az 1917 és 1944 között tevékenykedő¹⁸⁸ Kisegítő Kápolna Egyesület a Verpeléti út 15. szám alatt nyitotta meg első kápolnáját, tehermentesítve ezzel a tabáni plébániát. Ide, és a Szent Imre Collégium (ma Bartók Béla út 17.) házi kápolnájába járhattak a Gellért-hegy ezen oldalán élő katolikus hívek, de a terület egyre növekvő lakossága miatt ez a megoldás még mindig kevésnek bizonyult. A ciszterci rend 1922-ben hozzájárult a Szent Imre herceg útján (mai Villányi út 3.-as számú telken) egy kis, ideiglenes templom és plébániaház építéséhez, ez 1924-re el is készült, június 29-én szentelték fel.¹⁸⁹

A ciszterci rend az 1920-as években végre elkezdhetette a régóta tervezetett, gimnáziumból, templomból és rendházból álló épületegyüttes megvalósítását. Wälder Gyula 1927-es tervén már a templom formáját is megálmodta, de annak kivitelezése az iskola 1929-es befejezése után, a gazdasági világválság okozta nehéz körülmények miatt nem kezdődhetett meg. Ez a megálmodott épület sok mindenben különbözik a később megépítettől.¹⁹⁰ Az első tervről csak homlokzati rajzok maradtak fenn,¹⁹¹ alaprajzi elrendezéséről semmit nem tudunk. Valamivel impozánsabb és nagyobb lett volna, mint a végül megépült változat, homlokzata kifejezetten mozgalmasabb. A terven a főhomlokzat két tornya közötti szakasz kidomborodik, ami igazán érdekes megoldás, Magyarorszá-

A templom archív felvétele (fototar.mi.btk.mta.hu)

gon kevésbé jellemző, de erre még visszatérünk. A homlokzatot három párkány tagolja, a legalsó alatt a domború szegmensben található a három díszes kapu, a sík szakaszokon pedig sávózott vakolat látható. A legalsó párkány fölötti terület a legdíszesebb. Itt a domború részen egy erkély található, három ajtóval, fölöttük egy-egy, függőlegesen hosszú, sűrű osztású ablakkal, melyek között a következő párkányt tartó